

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30.297 || ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ || ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ || ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1940

«ΧΡΟΝΙΚΑ»

Αναμνήσεις καλοκαιρινού ταξιδιού

ΕΝΑ ΑΓΓΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΟΛΩΜΟ ΟΙ ΦΙΛΙΠΠΟΙ ΧΩΡΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

Του Γιώργου Θεοτοκά

Του Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου

Ο κ. Ρόμλλυ Τζένκινς, ύφηγητής των μεσαιωνικών και νέων ελληνικών στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ, δημοσίευσε τελευταία ένα βιβλίο για το Σολωμό που αξίζει να το προσέξουμε όχι μόνο με περιέργεια, αλλά και με πολλή εκτίμηση και συμπάθεια. Αν ξαίρεσε κανείς τον Παπαδιαμαντή που έβγαλε γαλλικά δ κ. Οκτάβιος Μερλιέ, δεν ξέρω να γράφηκε άλλη φορά ένα τέτοιο ζωντανό και ώραίο βιβλίο για τη λογοτεχνία μας σε μία από τις μεγάλες ξένες γλώσσες. Θέλω να πω ότι δεν πρόκειται καθόλου για μία πανεπιστημιακή εργασία καμωμένη από έναν ειδικό για μερικούς άλλους ειδικούς, αλλά τούναντι για ένα βιβλίο με πολύ γενικότερο ενδιαφέρον, που αποτείνεται στο πλατύ μορφωμένο κοινό και μπορεί να δώσει μία πνευματική ευχαρίστηση σε κάθε άνθρωπο που αγαπά την ποίηση και που παθαίνεται για τα ζητήματα της ποιητικής δημιουργίας.

Ο κ. Τζένκινς είναι ένας νέος επιστήμονας που έζησε αρκετά στην Ελλάδα, ξέρει καλά τη γλώσσα μας και παρακολουθεί τη λογοτεχνική μας κίνηση. Ο αριθμός των νέων Άγγλων διανοουμένων, φιλολόγων ή λογοτεχνών, που ξέρουν τη γλώσσα μας και ενδιαφέρονται για τα νεοελληνικά γράμματα είναι μεγαλύτερος από ό,τι νομίζεται συνήθως. Αλλά ο κ. Τζένκινς είναι άνθρωπος που θεωρεί τα νεοελληνικά ως την κυριότερη απασχόλησή του. Μπορούμε λοιπόν να περιμένουμε απ' αυτόν πολλά καλά και χρήσιμα πράγματα, τόσο μάλλον που το πρώτο του αυτό βιβλίο, που έχουμε σήμερα υπ' όψη μας, ξεχωρίζει αμέσως και για την ιστορικοφιλολογική και κριτική σοβαρότητά του, αλλά και για τα καθαρά λογοτεχνικά χαρίσματά του. Το βιβλίο περιέχει τη βιογραφία του Σολωμού, την ψυχολογική εξέταση της προσωπικότητάς του, την κριτική ανάλυση του έργου του και την τοποθέτησή του τόσο στην ιστορία των νεοελληνικών γραμμάτων όσο και στην ιστορία του ευρωπαϊκού ρομαντισμού. (Στό: Ελευθέριον Βήμα) μεταφράστηκε κυρίως το καθαυτό αφηγηματικό μέρος του βιβλίου. Αυτά όμως τα διαφορετικά θέματα δεν είναι χωρισμένα όπως γίνεται συνήθως σε ιδιαίτερα κεφάλαια, αλλά ο συγγραφέας τα ζετυλίγει παράλληλα μέσα σε μία ανάπτυξη ενιαία. Έτσι το βιβλίο δεν παρουσιάζεται με τη μορφή μίας συστηματικής μελέτης, ούτε από την άλλη μεριά ως μία μυθιστορηματική βιογραφία, αλλά σαν ένα ζωντανό δοκίμιο διακοσίων σελίδων, γραμμένο σε προσωπικό τόνο, που μας δίνει μία ολοκληρωμένη ιδέα της πνευματικής και της πραγματικής μορφής του ποιητή.

Ο κ. Τζένκινς μεταχειρίστηκε όλες τις πηγές και τα βοηθήματα που γνωρίζουν οι μελετητές των νεοελληνικών γραμμάτων. Το βιογραφικό μέρος του βιβλίου στηρίζεται κυρίως, όπως λέει ο ίδιος, στις εργασίες των κ. κ. Κ. Καυροπούλου και Φ. Μιχαλοπούλου, τους οποίους χαρακτηρίζει στον πρόλογό του ως τις «αυθεντικές» του ζητήματος. Από την πληροφοριακή άποψη μπορούμε να πούμε ότι το βιβλίο περιέχει όλες τις ιστορικές και φιλολογικές πληροφορίες σχετικά με τη σολωμική και εφτανσιακή παράδοση, που αξίζει να έχει υπ' όψη του ο ξένος αναγνώστης και που θα έπρεπε να είχε υπ' όψη του (και δυστυχώς δεν έχει) κάθε απόφοιτος ενός ελληνικού γυμνασίου. Ωστόσο η χρησιμοποίησή του γίνεται εδώ αυτών των πληροφοριών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ο κ. Τζένκινς κοιτάζει το Σολωμό με την απόσταση και την αντικειμενικότητα του ξένου, όπως θα κοιτάζαμε έμεις λ. χ. έναν ποιητή της Ισπανίας ή της Πορτογαλίας. Κατέχει το θέμα όσο το κατέχουμε έμεις, αλλά η προσοχή του είναι διαφορετική. Δεν έπηρεάζεται από τη δική μας συναισθηματική και ιδεολογική παράδοση και από τους τοπικούς μας θρύλους. Βλέπει και κρίνει τα δικά μας πράγματα με μάτι έντελλος ελεύθερο και αποδίδει σε αυτά τις φυσικές τους διαστάσεις στο επίπεδο όχι της εθνικής (σχεδόν οικογενειακής) κοινότητάς μας, αλλά της διεθνικής ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Μία τέτοια άποψη μας ξαφνίζει κ' ύστερα μας σαγηνεύει. Βλέπουμε το Σολωμό και τη νεοελληνική ποίηση μ' ένα καινούργιο μάτι μέσα σ' ένα καινούργιο πλαίσιο. Και συνάμα νιώθουμε ότι μία τέτοια τοποθέτηση, που διαλύει αναγκαστικά μία όρισμένη μυθολογία που διαμορφώθηκε γύρω στο σολωμικό έργο, δεν ελαττώνει όμως καθόλου την αξία και την έλξη του μεγάλου μας ποιητή.

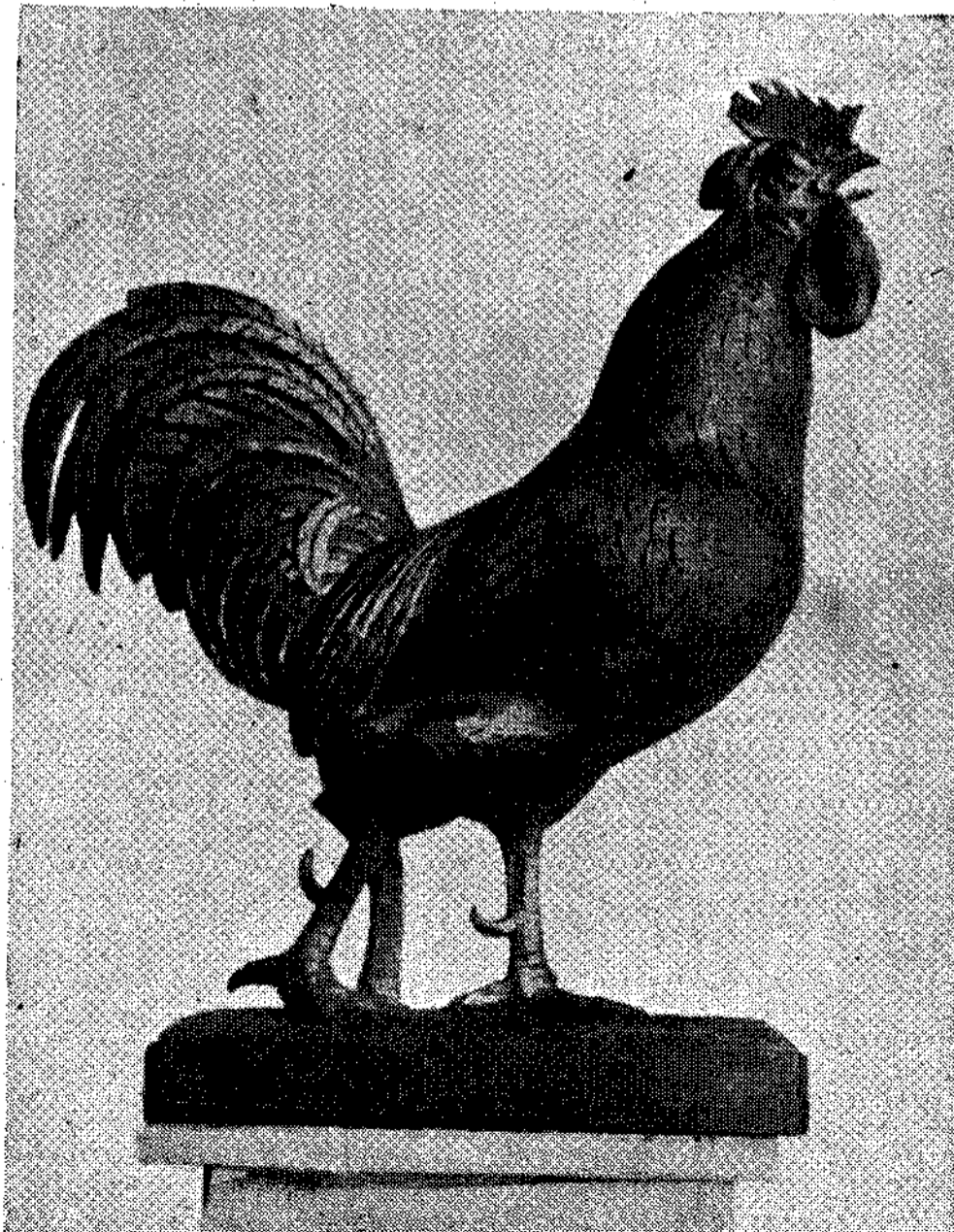
Ο Άγγλος συγγραφέας στην ανάπτυξη του θέματός του δεν παραγνωρίζει καθόλου τη σημασία των κοινωνικών και ιστορικών παραγόντων. Η πρώτη του μέριμνα είναι να θέσει το θέμα μέσα στο διάγραμμα δοισμένου τόπου και όρισμένης γουονικής περιόδου. Η εικόνα που μας δίνει της εφτανσιακής κοινωνίας τα πρώτα πενήντα (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

(Ένα κεφάλαιο από το νέο βιβλίο του κ. Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου, που με τον τίτλο «Ελληνικοί όριζόντες» και με ετυμολογίες του κ. Εδθ. Παπαδημητρίου κυκλοφορεί σε φροντισμένη έκδοση του «Πορτού» το Πάσχα).

Ο ταξιδιώτης της μέσης και της ανατολικής Μακεδονίας, αντίθετα προς ό,τι συμβαίνει στη δυτική, έχει συχνά την ευκαιρία να κατεβαίνει στη θάλασσα. Μεγάλα παράθυρα ανοίγονται προς το μέρος τούτο, σε στοργικές ακροθαλασσιές: η Θεσσαλονίκη, η Καβάλλα, η Αλεξανδρούπολις, κι ανάμεσά τους ένα σωρό άλλοι, μικρότεροι κι ερημικότεροι τόποι, όπου το Αιγαίο αναπαύει σε γραφικούς όρμους και κόλπους τ' αήσυχα κύματά του. Έτσι, μόλις κανείς αισθανθεί ότι έχει αποσυρθεί πολύ στο έσωτερικό, ότι το θυνό και ο κάμπος αρχίζουν να τον στενοχωρούν, ότι η ηπειρωτική συνειδηση της γης τον κουράζει, δεν έχει παρά να κάμει το λυτρωτικό πήδημα: κ' ή άπέραντη θάλασσα, αιώνια και σοφή, έρχεται να τον πράννει με το θαυμαστό μεγαλείο της, με τους δροσάτους ανασασμούς της. Το πήδημα αυτό, από τη Δράμα στην Καβάλλα, είναι μονάχα τριάντα πέντε χιλιόμετρα. Το μαρτυρικό Δοξάτο, αφιέρωμένο ολοκληρωτικά στην καλλιέργεια του καπνού, γεμάτο «λιόστρες», όπου τα τ' αλύματα φύλλα σιγοψήνονται στη φλόγα του ήλιου και γίνονται χρυσαφιά, κάποια άλλα μικρότερα του χωριουδάκι, δοσμένα σε όμοια απασχόληση, δεν είναι σημαντικές εκπλήξεις της διαδρομής. Ο τόπος γύρω είνε βαρύς, καταθλιπτικός, ζεστός, πνεύμα εκυθρωπής έρημιάς ανασαίνει παντού. Κι ο ταξιδιώτης σιγά-σιγά συνηθίζει στη μοναξιά. Κι αρχίζει να μην αισθάνεται καμμία δυσαρέσκεια, αν τύχει μάλιστα και καμμία παραστρατημένη ύποψια δροσάτης

ούρας, μοναχική ριπή από τους ανέμους που κατάλαγιάζουν στα φαράγγια των βουνών, που στεφανώνουν όλογυρα τον τόπο, περάσει άπάνω από το ζεστό πρόσωπο του κάμπου αν τύχει και κάποιος όμιλος ανθρώπων με φαιδρά γέλια σταθεί σε καμμία νεροσυρμή καθαρή να ξεδιψάσει αν τύχει ακόμα να θρεθεί έρημικό κοπάδι βωδιών να αναπαύεται κάτω από τον ίσκιο γέρικου δέντρου, με τη γυαλισμένη ράχη στραμένη προς το περαστικό πλήθος του δρόμου. Όλα τούτα τα μικρά και τ' άσημαντα περιστατικά, που κόβουν σε μεγάλα κομμάτια τον κάματο και την πλήξη της ώρας, είναι σα μηνύματα από τον κόσμο που βρίσκεται μακριά, πέρ' από τα θυνά, στις πολυσύχναστες πολιτείες της ακροθαλασσιάς, στα δραστήρια κέντρα των άλλων κάμπων. Είναι ακόμα η μόνη παρηγοριά του καρτερικού στρατοκόπου, που δεν αισθάνεται πιά τον έαυτο του όλομόναχο, ξεχωρισμένο από τον πάταγο και την εύφροσύνη του καθημερινού βίου, απόδημο σε μακρινή και αφιλόξενη χώρα. Μά είναι τόσο λίγοστά, τόσο άραιά, ώστε το ύφος του τόπου δεν παραλλάζει. Προχωρεί κανείς με την πεποίθηση πως δεν πρόκειται ν' άπαντήσει καμμίαν έκπληξη, πως δεν έχει να έλπίσει σε τίποτε ικανό να εύφρανε την όρασή του. Και ξαφνικά η γοητεία των έρημων, στή η άδυσώπητη μαγανεία της ερημιάς, Αφρικής με την άεναθ θάλασσα της άμμου, ξεσηκώνει τη φαντασία του σε άπίθανα όραματα. Είναι τόσο συνταρακτική η έντοπωση πως έχει μετατοπισθεί και στο διάστημα και στο χρόνο, πως έχει πέσει κει δά χάμου θύμα θαυμαστού όνειρου, ώστε με δυσκολία προσπαθεί να έννοήσει που έρεσκεται. Ίσως η ζεστή ώρα του καλοκαιριού, ίσως το πονηρό και περιγελαστικό πνεύμα των δάλτων, ίσως ακόμη το μεσημεριάτικο δαιμόνιο έσκηνοθέτησαν με μοναδική πανουργία αυτό το παράδοξο θέαμα όλογυρά του. Πρέπει να κατέβει, να διαλύσει διαβαίνοντας ανάμεσα σ' αυτό τον κόσμο των θαυμασίων την πλάνη του, για να μπόρεσει γοητευμένος, μά χωρίς ύποψια και χωρίς φροντίδα να έξακολουθήσει το δρόμο του. Και κατεβαίνει. Και βρίσκεται σε πανάρχαιες πέτρες, σε τείχη και πυλώνες, σε θεμέλια σταδίων και θεάτρων, σ' ένα πλήθος άφώνων μαρτύρων μιάς ζωής που πέρασε πιά, εδώ και αναρίθμητους αιώνες, μιάς ζωής που κομμάτια με τη ράχη φλογισμένη από το θερμό γνότο του καλοκαιρινού κάμπου. Τέτοια είναι η θαυμαστή, η μαγευτική και άπίθανη έντύπωση που προκαλούν στην ύπαρξη όλη του περαστικού τα έρείπια των Φιλίππων.

Υπάρχουν πολλοί έρεπιώνες στον τόπο μας, που προκαλούν το θαυμασμό και την κατάπληξη. Μά νομίζω πως τούτο εδώ το θέμα της νεκρής πολιτείας, που είναι όλοτετα νεκρή, μένει μοναδικό και άπίστευτο. Γιατί δεν πρόκειται για τα συντρίμματα ενός αρχαίου ναού, που στέκουν σιωπηλά και άπρόσιτα στη μοναξιά τους. Δεν πρόκειται για ένα κόσμο περασμένο, που τον συντηρεί σε κάποια ζωντάνια και κάποιο ξανάνιωμα μία φωτισμένη και στοργική φροντίδα, καθώς συμβαίνει στην Όλυμπια ή στο Μιστρά. Δεν πρόκειται για ένα σόνολο αρχαίων κτιρίων σπαρμένων ανάμεσα στους δρόμους και στα πλατώματα μιάς σύγχρονης πολιτείας, όπως συμβαίνει στην Έρέτρια. Οι Φίλιπποι είναι ένα παγωμένο παρελθόν, που μένει πέρα για πέρα παρελθόν, άφημένο στην τύχη του, σ' ένα κάμπο τεράστιο και γυμνό, στα ριζά φαλακρών βουνών, που γεμίζουν την ατμόσφαιρα με τη σκληρή και άγνοη όμορφιά τους. Η Πομπηία είναι πλημμυρισμένη από τη δροσάτη χαρά της όργιαστικής ελαστικέως, που ντύνει με τη ζωντάνια της τη νεκρα των έρεπιών. Οι Φίλιπποι είναι κατάξεροι, φλογισμένοι από τη θερμή του ήλιου, θαρμένοι από τους όρμητικούς ανέμους της Μακεδονίας, παρατημένοι στη διάθεση των στοιχείων, που δημιουργούν από τη σπασμένη πέτρα, από το έρειπωμένο τόξο και το νεκρό περιστύλιο καταθλιπτικούς έφιάλτες. Έχει φάλιασει το πνεύμα της στυγνής έρημιάς εδώ πέρα. Αυτό είναι το πνεύμα των Φιλίππων, που πέρασαν από την ιστορία με λαμπρή φεγγοβολή, για να πασουν στον άεζήτητο ύπνο της πετρωμένης άθανασίας. Στέκεται κανείς ανάμεσα τους (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

ΝΙΚΟΛΑ: «Ο ΝΙΚΗΤΗΣ» (εθολόγιο), από την πανελλήνια έκθεση Ζαππειού.

Ο ΜΟΡΕΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΤΟΥ Κ. Σ. ΒΕΝΕΤΗ

«Χρονικά» ΕΝΑ ΑΓΓΛΙΚΟ ΒΛΟΓ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΟΛΩΜΟ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

τα τοῦτο, θὰ ποῦμε, ὁ Διονύσιος Σολωμός, πού ἔγραψε τὰ ὄ-
πληροῦτα ποιήματα τῆς γλώσ-
σας μας καὶ πού ἦταν ὁ πῶ-
δυστυχισμένος ἄνθρωπος ἐπει-
δὴ δὲν, καθόρθως καὶ φρόσιμα
ἀκόμα πῶς ὠφέλιμα, πῶς θυσίαι
δὲν τῆ ζωῇ του καὶ τυραννί-
σθηκε περισσότερο ἀπὸ κάθε
ἄλλον ἄνθρωπο πῶς τῶπου μας
πῶς τῶν εὐραματικῶν λογυτε-
γνίας (ἰταλικῆς ἀννακλικῆς καὶ
θεομακλικῆς), τέλος τῶ γλαυκοῦ
καὶ ἰπτικῆς ἢ σπῆς τῶ
Σολωμοῦ ἀπέπαισι τῶ κ' ἡ ἀ-
νεπιτήρητα συμβολή του στὴ λῦ-
ση τοῦ. Ἄλλα αὐτὰ τὰ πλατύτε-
ρα ἰπτικῆς ἐκθέτουμε μὲ
τόσο φροῦτον καὶ δοξῶ.
Ἡ Βαθύτητα ὡστόσο σημα-
νοῦ τῶ σολωμικοῦ ἰπτικῆς
βιοκεταῖ ἀλλῶ. Βιοκεταῖ
τόσο σπινθηροειδῆ καὶ σπῆ
τομαγία τῆς δημοκρατικῆς
ἐπιπέδους τῶ ποιητῆ, σπῆ
βερῶ ἑσπερικοῦ ἀγῶνος πῶ
νέμερος ἀλόκληρο τῆ ζωῇ του,
τῶν ἀγῶνων γιὰ τὴν προμυατο-
ποίηση μῆος ἀνεδῶν ἀπταστής
ποιητικῆς τελειότητας. Τῶ με-
γῶλο δράμα τῶ Σολωμοῦ δὲν
ἦταν οὔτε-τὸ κροαί, οὔτε ὁ ἑ-
ρωτὰς, οὔτε ὁ ἀλκογενοεικῆς
τοῦ περιπέτειας, οὔτε κανὸν ὁ ἑ-
πικῆς περιπέτειες τῶ ἔθνος
τοῦ, ἀλλὰ αὐτὸ τῶτο τῶ δρά-
μα τῆς ποιητικῆς δημιουργίας
ἢ τῶ δὴν τῶν οἰκουμενικῶν
καὶ μὲ τῆς πῶν οἰκουμενικῶν
τοῦ οὔδους. Τῶ πῶν αὐτοῦ
δραματοῦ ὁ κ. Τζένικος μῆος
δίνει τὸ βιβλίο του μῆος ἰπτικῆς
ἀντιλήψης. Ἐπίσης μῆος
δικαίω ἐκτίμησι πῶν διατυπώ-
σει τῶν ἐξῆς κρίσει: «Ἀδυσ-
τυχῶς τῶ ἔργο του (τοῦ Σολω-
μοῦ) διαμελίσθηκε ἀλύπητα ἐξ
ἀσπίδων τῶν πῶνα πῶν ὠφῆλων
σκοπῶν πῶν ἔθετε σπῆν ἐαυτοῦ
τοῦ, οὔτε θὰ ἔπρεπε νὰ γεννη-
θεῖ μῆος μῆος τῆν ἀπολογί-
α τῶν ἀγῶνων καὶ τῆν ἀφαρισμένη
ἰδέα τῶ ἄγῶνος». Ἔτσι πῆσι
«Ἐμεῖς θὰ προσθέσουμε
πῶς ὁ τῶ Σολωμοῦ μῆος
στὴν κατοχή του (πῶν εἶναι
ὁ τῶ καλύτερο ἔχει ἴσως σπῆ
μέρος γραφῆ σπῆ νεοελληνικῆ
γλώσσας) ἀρκεῖ γιὰ νὰ κινή-
σομε τῆ ἦταν ἱκανῶς νὰ κινή-
καὶ τῆ θὰ εἶχε κάνει ἀνὸν τῶ
ἀνίσχυος καὶ ἀχάριστος. Κα-

τῆς καὶ αὐστηρότητας, σπῆ
ἔνα πόρισμα κλασικιστικῶ,
ὄμοιο καταστάλαξε ἀριστικά,
ἄλλος ἀπὸ τῶν ἀγῶνες τῆς
τῶν ἐαυτοῦ τῆς, ἡ ψυχὴ τῶ
μέ-
γαλο ρομαντικῶ.
«Ὅριμένες τέτοιες διαφορῆς
ἐρμητικῆς καὶ διυ-τρεις ἐνα-
φορῆς σπῆν ἐκτίμησι τῶν ἐνό-
ῆ τῶ ἄλλου ἔργου δὲ θὰ μῆος
ἐπιτοδοῦσαν βέρβια δὲ θάσο-
με σπῆ βιβλίο τῶ κ. Τζένικος
τῆ θέσῆ πῶν τῶ ἀεζίζε καὶ νὰ
τῶ θεωρήσομε σπῆ μῆος
ἀξιόλογοι συμβολῆ σπῆ μελέτῆ
καὶ σπῆ διάδοσι τῆς λογοτε-
χνίας μας. Ἔτσι παραπάνω ὀ-
δῆ, ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίο
ἐξομῆ τῶ δικαιοσύνη νὰ περιμέ-
νομε ἀπὸ τῶν κ. Τζένικος πολ-
λά πράματα. Συλλογίζεσαι
καὶ καὶ ἀνάλογο ἔργοισι
στὰ ἀγγλικά γιὰ τὸν Κάλβο ἢ
ἀκόμα γιὰ τὸν Κοραΐ, μορφή
μὲ ἀναμφισβήτητῆ διεθνικῆ ση-
μασία, ἡ πῶν κοντὰ σ' ἐμῆς, γιὰ
τὸν Καρβόφ. Γιὰ τὸν τελευταῖο
ἐξομῆ ὅτι ὄλο τῶ ἔργο του
βρίσκεται ἢ δὲ μεταφρασμένο
στὰ γαλλικά, ἢ δὲ ἀγγλικά καὶ
τὰ γερμανικά. Ὅι μεταφράσεις
αὐτῆς εἰς αἰτίαι τῶν γεγονότων
δὲν εἶδαν ἀκόμα τὸ φῶς, ἀλλὰ
ὀριμένες ἐνδείξεις μῆος κῆ-
ρῶν νὰ νομίζομε ὅτι δὲν ἀπο-
κλείεται, τὰ ἐργόνοια γρῶνα,
νὰ ἀποκτήσει τὸ ἔργο τῶ Κα-
ρβόφ μῆος διεθνικῆ φήμῆ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΩΤΟΚΑΣ

«Ἄν ἡ πρώτη του ἐπίσκεψι σπῆ
«Ἐλλάδα τῶν χῆρις βλῆρη καὶ πῶ
ἄντιπῆ, ἡ δεύτερη τῶν ἀπογ-
μῆος μῆος γρῶνα καὶ τῆς. Ἐαν-
ῶν ἀπὸ 1944 τῶν Ὀκτωβρίων. Μαζὶ
τοῦ ἦρθε κ' ὁ ἐνδοξος ἡθοποιὸς
Σελῶν.

Ἐπίς 29 Ὀκτωβρίου τὸ Παναθη-
ναϊκὸν Στάδιο ἦταν γεμάτο ἀπὸ
κόσμο. Ἐπρόκειτο νὰ παιχθεῖ ὁ
«Ἰοργίνεσι» τοῦ Ζᾶν Μορέας. Νῶ
πῶς περιγράφει ὁ συντάκτης τῶν
«Παναθηναϊκῶν» τὴν παράστασι τῶ
Σταδίου:

«Ἄ! Ἀθῆναι ἐξεδήλωσαν μὲ ἀ-
ληθινὸν ἐνθουσιασμόν τὴν ἐκτίμη-
σιν αὐτῶν τῶν θαυμασίων τῶν πρὸς
τὸν ποιητῆ τῆς «Ἰοργίνεσι». Ἡ
ὄποδοξι τοῦ εἰς τὸ Β. Ἐστέρου
καὶ κατόπιν εἰς τὸ Στάδιον ἦτο

τῆς καὶ τῶν ὠραίων διαφωρι-
κῶν γῆν ἔστινος μῆος ἀνευ-
ἀρμονία καὶ αἰ ἐκκλιτικῶ ἐχθῶ
τοῦ Σηκουάνια εἰβῆν τῶν Ἀττικῶν
δὴσαν καὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν κόνι-
των, προσφέρονται τοῦ θαλάσσι
διὰ τὸ μέγιστον αἶμα. Ποῖον σὲ
ἔφερον πάλιν, νοσταλγοὺ τῶν Ἰπτι-
κῶν ῥῶδων, πρὸς τὴν σιωπηλῆ Ἡ-
λῶνα; Ἡ ἐκπερμία μας θέλει, μὲ
φθῶς μῆρος αὐτοῦ εἰς τῶν ἀε-
τῶν θαλάσσιων ἑρῶων. Διὰ μῆος
ἔπρεπε τῶν αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποῖον
ἐοδόεσαν μῆος εἰς τὸ λυκόφω-
τὰ λευκὰ γέλι τῶν ἑσῶν καὶ τῶν
Ἡρώων. Διὰ μῆος ἔφερον τῶν θεῶν
αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν
«Ἀπολλωνοῦ», ὁ ὁποῖος ἀνεύθει τῶς
μεγάλως φημιστικῶ ἀρμονίας εἰς τῆς
λεικῆς τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τῶ ἔ-
φερον, ἀπὸ τῶν ἀπαιτήσεων ἄλλῶν
μῆος ἔφερον τῶν ἀπαιτήσεων τῶν
δυστηκῶν Ἀτρεΐδων. Ἡ ἀπογοη-
τήσι τῶν ἡλῶν οὐ τῶν θεῶν Ἰπ-
τικῶν. Καλῶς ἦλθε εἰς τῆν γῆν
τῶν σιωπηλῶν Ἡλῶνων. Εἰς τὸ
πῆσιμα σου ὁ ἀποφῆλαι εἰς γῆ-
νους ῥῶδων. Διὰ τῶ ἔφεικίθης ἐφῆ-
λιος τὸ μέγιστον σου παρὰ τῶν ἱ-
λισσῶν καὶ παρὰ τῆς θῆρας τῶ
Κηφισοῦ σπῆ ὀμίλησαν ὁ Σοφο-
κλῆς.»

«Ὅταν τελειώσε ὁ Νυρῶνας, ὁ
Μορέας σηκώθηκε κ' ἔφερε τὸ
ῥῆμα πῶν ὀμίλητῆ.
«Κατόπι μῆρος ὁ Μπαῆσις «Ἀν-
τωνῶς τῶς φημιστικῶς πολιτικῆς
«Ἐπῶσαν γλυκέρας γρῶνα μὲ τῶν
κάσο τοῦς τῶ ἀριστοτέλειαν ἀπὸ
ἱστορικῆς τῶν ζωῆς. Κ' ἐπῆσαι ἔ-
βλεπαν τὸ εὐδαίμονος ἔφεικῶν
τὸ λυγρῶν τοῦς καὶ πῆσαν νὰ κοι-
μηθῶν σπῆ νύχτα πῶν δὲν τελειώ-
νει ποτῆ...
1. Μ. ΠΑΝΑΓΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Μετάφραση ἀπ' τ' Ἀγγλικά Στάουρου Στάγκου

ἀγωνιῶσε πῶ ἀργούσε ἀκόμα
κάνει τὸν ἄστρο, χωρὶς νὰ τὸ θέλει
νάρθει.
«Ἐνα ταξὶ ἔστηρε μῆος σπῆ
δρόμο, παρῶντας τῆ σιγαλίαι ἑ-
πῆ καὶ ἀλαφραμένα.
Ἡ Μάρτζορη ἀνακῆθηκε σπῆ
κρεβάτι καὶ ἀφουγκράζταν.
Ὁ ἔμμος τῆς μηχανῆς δυναμῶ-
νε ἄλλοθεν.
«Ἦτανε τὸ ταξὶ τῶ Γῶλτερ
αὐτῆ τῆ φορᾶ σιγουρῶ τὸ ξαύρο. Πῆ-
σῆ ὄλοια πῶ πῶ. Σπῆ τῆν ἀ-
πῆ τῆς μικρῆς ἀνηφορίας. Δεξιά
καὶ ἀριστερά ἐκθέτουμε μὲ
τόσο φροῦτον καὶ δοξῶ.
Ἡ Βαθύτητα ὡστόσο σημα-
νοῦ τῶ σολωμικοῦ ἰπτικῆς
βιοκεταῖ ἀλλῶ. Βιοκεταῖ
τόσο σπινθηροειδῆ καὶ σπῆ
τομαγία τῆς δημοκρατικῆς
ἐπιπέδους τῶ ποιητῆ, σπῆ
βερῶ ἑσπερικοῦ ἀγῶνος πῶ
νέμερος ἀλόκληρο τῆ ζωῇ του,
τῶν ἀγῶνων γιὰ τὴν προμυατο-
ποίηση μῆος ἀνεδῶν ἀπταστής
ποιητικῆς τελειότητας. Τῶ με-
γῶλο δράμα τῶ Σολωμοῦ δὲν
ἦταν οὔτε-τὸ κροαί, οὔτε ὁ ἑ-
ρωτὰς, οὔτε ὁ ἀλκογενοεικῆς
τοῦ περιπέτειας, οὔτε κανὸν ὁ ἑ-
πικῆς περιπέτειες τῶ ἔθνος
τοῦ, ἀλλὰ αὐτὸ τῶτο τῶ δρά-
μα τῆς ποιητικῆς δημιουργίας
ἢ τῶ δὴν τῶν οἰκουμενικῶν
καὶ μὲ τῆς πῶν οἰκουμενικῶν
τοῦ οὔδους. Τῶ πῶν αὐτοῦ
δραματοῦ ὁ κ. Τζένικος μῆος
δίνει τὸ βιβλίο του μῆος ἰπτικῆς
ἀντιλήψης. Ἐπίσης μῆος
δικαίω ἐκτίμησι πῶν διατυπώ-
σει τῶν ἐξῆς κρίσει: «Ἀδυσ-
τυχῶς τῶ ἔργο του (τοῦ Σολω-
μοῦ) διαμελίσθηκε ἀλύπητα ἐξ
ἀσπίδων τῶν πῶνα πῶν ὠφῆλων
σκοπῶν πῶν ἔθετε σπῆν ἐαυτοῦ
τοῦ, οὔτε θὰ ἔπρεπε νὰ γεννη-
θεῖ μῆος μῆος τῆν ἀπολογί-
α τῶν ἀγῶνων καὶ τῆν ἀφαρισμένη
ἰδέα τῶ ἄγῶνος». Ἔτσι πῆσι
«Ἐμεῖς θὰ προσθέσουμε
πῶς ὁ τῶ Σολωμοῦ μῆος
στὴν κατοχή του (πῶν εἶναι
ὁ τῶ καλύτερο ἔχει ἴσως σπῆ
μέρος γραφῆ σπῆ νεοελληνικῆ
γλώσσας) ἀρκεῖ γιὰ νὰ κινή-
σομε τῆ ἦταν ἱκανῶς νὰ κινή-
καὶ τῆ θὰ εἶχε κάνει ἀνὸν τῶ
ἀνίσχυος καὶ ἀχάριστος. Κα-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XII

Γιὰ τοῦς ἐκλεκτοῦς πελάτες ὁ
Σπῆσις δὲν ἔκλεινε ποτῆ τὸ ἐπι-
τόριό του. Μποροῦσαν νὰ κά-
θονται ἀκωλύτως τὸ νόμο καὶ
νὰ κάνουν θραυστὴν σπῆ μεθυστικῆ
δηλητηρία, ὅσο ἐσώστος ἡ ἀρετῆ
τοῦς, τῆς μικρῆς πρῶτης ἀρε-
τῆς. Τάμοισαρχαὶ μάλιστα ἐρχοῦ-
σαν ἐπιτήδεε ἑκτακτοῦ σερβιτόροῦ
γῆ ἀπὸ τοῦς πολυτίμοις παρα-
βάτες τοῦ νόμου. Ὁ γέρο-Σπῆσις
φροντίζε νὰ ἐξοργυροῦσαν τὸν
ἐπιτιμῶν καλῆτερα ἡ ἐκτίμησι πῶν
τοῦς εἶχε. Τὸ πῶν πληρωτῶν
φινερίων σπῆ Ρίτς παρὰ στοῦ
Σπῆσις.

«Ἐτανε δὴμοσι ἡ ὄρα πρῶτῆ,
«μῆος δὴμοσι» παρανοῦσαν τῆ
Λούση, ὅταν ὁ Γῶλτερ καὶ ὁ Σπῆν-
τρέλλ θῆσαν ἀπ' τοῦ Σπῆσις.
«Ἀκόμη νῆα, μικροῦλα», ἔλεγε ὁ
Σπῆντρέλλ γιὰ τὸ νύχτα. «Ὅι νύ-
χτες εἶναι αὐτὸς τῶν ἀνθρώπων»
ἀσημέντες, γῶν ἐνδύσασθον πρὶν
μεγαλῶσων. Κατὰ τὰ μέσαστα
εἶναι ἡ ἐφημέρι τῶς ὄρα, μπαί-
νομεν σπῆν ἐφημέρια, νὰ ποῦμε. Ἄλλο
ὑστερα σπῆν τῶν πρῶτῆ πρῶτῆν
μεσῶνων, ἐνηλικιώνονται. Ἡ ἀκ-
μῆ τοῦς, τὸ ἄθος τῆς ἡλικίας τοῦς,
εἶναι μεταδῶ καὶ δὴμοσι τῶ
πρῶτῆ. Μῆος ἀργότερα τῆς πῶ-
ν ἀπελπίσας, ὅπως ἔκλεινε τῆς
ἀνθρώπων γυναικῆς καὶ τοῦς ἐξ-
θεμιστικῶν μεσῶσομα. Ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλῆθιναι
φοβῶσθαι ἑνηλικιώνονται, ἄλλῆναι
ποὶ καμῶνουν νεανικῆ ὄρατος
ἀσπῆ καὶ σκιρτοῦν διασπῆρα πα-
ρῶσων σπῆ ζωῇ τοῦς ἀγωνιάσαν
νὰ πῆσαν τῶν ἐαυτοῦ τοῦς ὅτι δὲν
τοῦς ἔχουν παρῆ ἀκόμα τὰ νερα-
τεῖα. Ὑστερα ἀπ' τῆς τέσσερις,
ἔφεικῶνα, παρακμῆ. Κ' ὁ θάνατος
τοῦς εἶναι φοβερός. Ἀλ

Εταιίροι τής Γαλλικής Κωμωδίας

YONNEA, O ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΣ-ΚΛΑΡΙΟΝ, Ο ΜΟΝΤΕΡΝΟΣ-ΜΑΡΙ ΜΠΕΛ, Η ΩΡΑΙΑ

“ΑΙ Αότοι οι κέρβεροι του Βασι-
Λικού!
Με τη βοήθεια του Θεού μονάχα,
κατορθώσα να ερθώ κάποια φορά
στο καμαρίνι του Ίοννελ, καθισμέ-
νος απέναντι στον «σοσιαίτη». Η
δύση του κ’ ο τρόπος που μιλάει,
μου θομβίζονε τρουθαδορού του Με-
σοαίου, έτοιμο Ύ άρχισι την Ιστο-
ρία τής “Ελλάδας με τ’ άσπρα χέρια
ή τής Βέρβας με το μεγάλο πόδι.
“Σας συγχωρώ για τον χτεσινό
Μουσέ.”

“Τόν Μουσέ;”
“Ναι, ξέγηλά, «ή «Ανδρομάχη»
μ’ άρεσε λιγώτερο. Είναι ζέρετε,
ή διαφορά με την “Ελληνική Πρα-
γμογία, στην όποια έμεις έχουμε συ-
νηθισι, Τόν Ρασιν δεν τον γχαρτί-
σαμε πέρα απ’ το μάθημα των Γαλ-
λικών.”
“Αυτό είναι αλήθεια», απαντάει.
“Είναι τσή ή διαφορά ανάμεσα
στος δικούς σας και τους δικούς
μας τραγικούς. Οι δικοί μας θγαί-
νουν απ’ τη μεγαλοπρέπεια μιας έ-
ποχής ηγεμονικής, μιας εποχής που
το μεγάλο στυλ έταίε στην άκμή
τους.”

Τό σ τ ο λ—αυτό είνε που ένδια-
φέρει τους Γάλλους. Είναι μια λέξη
π’ άκούω συχνά απ’ το στόμα του
Ίοννελ.
“Προσπαθώ με κρατήσουμε τό
στυλ κάθε έργου. Παρατηρήστε
πόσο διαφορετικά δόξαται τον Ρασ-
ιν, τον Μολιέρο και τον Μουσέ;”
“Και πώς διαφορετικά άπαγγί-
λατε; προσθέτω, επών Λαμαρίνιο,
τόν Μπουντλιερ και τόν Λαφόρ;»
“Βέβαια. Τό έργο του παιτη
πρέπει να δοθεί μ’ όλα του τα εξω-
τερικά κ’ ένκατερικά χαρακτηριστι-
κά— όπως ακριβώς και τό έργο
του μουσικού. Μπορεί κανείς να εκ-
τελέσει με τόν ίδιον τρόπο Βάγκνερ
και Ντεμπουσσέ;”
“Μά για ποιόν λόγο, διάζομαι
να ρωτήσω. «παίξετε τους Τραγί-
κούς ο’ αυτό τό ρωμαντικό ύφος,
μ’ αυτή την πανύγρασι, άν μού έπι-
τρέπετε, μονιέροι;”
“Τό ύφος αυτό, είναι, κατά τη
γνώμη μου, για τής ήρωες του
Κορνέλι και τού Ρασιν άσφαρητ-
το. Φάνει μανάχι να μη σκότασι
την αλήθεια, τό πραγματικό πάθος

καί τό πραγματικό αίσθημα. Αυτό
λαός γίνεται πριν από λίγα χρό-
νια, τότε που οι ήθοιοι έντεκλα-
μένα τή λόγια, άδιαφορώντας
για τό νόημα τους και για τό πρό-
σωπο που τά λέει. “Εγώ είμαι ένας
από κείνους που αναμορφώσανε την
Τραγωδία στό θέατρο, που καταδι-
κάσανε την παλιά μέθοδο και που
είδαμε τους ήρωες πρώτ’ άπ’ όλα
άν άνθρώπους.”
“Δέν ενδιαφέρει τόν σκηνοθέτη
αυτό τό πράμα;”
“Ηά σάς πού, κύριε: “Εμείς στη
Γαλλία δεν είμαστε άπογοημένον
στον σκηνοθέτη. Η σκηνοθεσία είνε
και τό κύριο στοιχείο τού Ρωσανικού
και τού Γερμανικού ίσως θεάτρου.
Τού δικού μας όχι. Για μας ή σκη-
νοθεσία δεν είναι τίποτε περισσότερο
ο’ αναλογία απ’ τό κάδρο που πλαι-
σιώνει ένα έργο ζωγραφικής—είναι
στη μοίρα τής σκηνογραφίας και
τόν κοστούμιών.”

“Και τό έργο ζωγραφικής;”
“Είναι τό θεατρικό κείμενο. Αό-
τό έχει σημασία, αυτό αείζει. Κ’ ή
πιο περίφημη σκηνοθεσία δεν είναι
ο’ έθνη να θγαίλει τίποτε από ένα
μυθωμένο κείμενο. Τό ίδιο κ’ ένα
λαμπρό κείμενο μπορεί να θριαμβέ-
σει χωρίς καμιά σκηνοθεσία: Αότό
ύποστηρίζουν έμεις τής Γαλλικής
Κωμωδίας. Είμαστε—και μού ύπο-
γραμμίζει ή φράση—ο μ ε υ γ ά λ ο ο ι ε ο σ ε ε ι ε ο ο κ ε ι ο μ ε ν ο υ.”

Τού λέω πόσο μ’ εύχαρίστησε ν’
άκούσω τά κείμενα των Γάλλων
Κλασσικών από Γαλλικά στόματα.
“Βέβαια. Τό έργο τού ζωντανά
γνώνισσαν τά λόγια παρά διασθεμένα ή άκου-
σίματα ο’ ένκατερικά χαρακτηριστι-
κά— όπως ακριβώς και τό έργο
του μουσικού. Μπορεί κανείς να εκ-
τελέσει με τόν ίδιον τρόπο Βάγκνερ
και Ντεμπουσσέ;”
“Μά για ποιόν λόγο, διάζομαι
να ρωτήσω. «παίξετε τους Τραγί-
κούς ο’ αυτό τό ρωμαντικό ύφος,
μ’ αυτή την πανύγρασι, άν μού έπι-
τρέπετε, μονιέροι;”
“Τό ύφος αυτό, είναι, κατά τη
γνώμη μου, για τής ήρωες του
Κορνέλι και τού Ρασιν άσφαρητ-
το. Φάνει μανάχι να μη σκότασι
την αλήθεια, τό πραγματικό πάθος

“Είμαι τσή ή διαφορά ανάμεσα
στος δικούς σας και τους δικούς
μας τραγικούς. Οι δικοί μας θγαί-
νουν απ’ τη μεγαλοπρέπεια μιας έ-
ποχής ηγεμονικής, μιας εποχής που
το μεγάλο στυλ έταίε στην άκμή
τους.”
Τό σ τ ο λ—αυτό είνε που ένδια-
φέρει τους Γάλλους. Είναι μια λέξη
π’ άκούω συχνά απ’ το στόμα του
Ίοννελ.
“Προσπαθώ με κρατήσουμε τό
στυλ κάθε έργου. Παρατηρήστε
πόσο διαφορετικά δόξαται τον Ρασ-
ιν, τον Μολιέρο και τον Μουσέ;”
“Και πώς διαφορετικά άπαγγί-
λατε; προσθέτω, επών Λαμαρίνιο,
τόν Μπουντλιερ και τόν Λαφόρ;»
“Βέβαια. Τό έργο του παιτη
πρέπει να δοθεί μ’ όλα του τα εξω-
τερικά κ’ ένκατερικά χαρακτηριστι-
κά— όπως ακριβώς και τό έργο
του μουσικού. Μπορεί κανείς να εκ-
τελέσει με τόν ίδιον τρόπο Βάγκνερ
και Ντεμπουσσέ;”
“Μά για ποιόν λόγο, διάζομαι
να ρωτήσω. «παίξετε τους Τραγί-
κούς ο’ αυτό τό ρωμαντικό ύφος,
μ’ αυτή την πανύγρασι, άν μού έπι-
τρέπετε, μονιέροι;”
“Τό ύφος αυτό, είναι, κατά τη
γνώμη μου, για τής ήρωες του
Κορνέλι και τού Ρασιν άσφαρητ-
το. Φάνει μανάχι να μη σκότασι
την αλήθεια, τό πραγματικό πάθος

“Είμαι τσή ή διαφορά ανάμεσα
στος δικούς σας και τους δικούς
μας τραγικούς. Οι δικοί μας θγαί-
νουν απ’ τη μεγαλοπρέπεια μιας έ-
ποχής ηγεμονικής, μιας εποχής που
το μεγάλο στυλ έταίε στην άκμή
τους.”
Τό σ τ ο λ—αυτό είνε που ένδια-
φέρει τους Γάλλους. Είναι μια λέξη
π’ άκούω συχνά απ’ το στόμα του
Ίοννελ.
“Προσπαθώ με κρατήσουμε τό
στυλ κάθε έργου. Παρατηρήστε
πόσο διαφορετικά δόξαται τον Ρασ-
ιν, τον Μολιέρο και τον Μουσέ;”
“Και πώς διαφορετικά άπαγγί-
λατε; προσθέτω, επών Λαμαρίνιο,
τόν Μπουντλιερ και τόν Λαφόρ;»
“Βέβαια. Τό έργο του παιτη
πρέπει να δοθεί μ’ όλα του τα εξω-
τερικά κ’ ένκατερικά χαρακτηριστι-
κά— όπως ακριβώς και τό έργο
του μουσικού. Μπορεί κανείς να εκ-
τελέσει με τόν ίδιον τρόπο Βάγκνερ
και Ντεμπουσσέ;”
“Μά για ποιόν λόγο, διάζομαι
να ρωτήσω. «παίξετε τους Τραγί-
κούς ο’ αυτό τό ρωμαντικό ύφος,
μ’ αυτή την πανύγρασι, άν μού έπι-
τρέπετε, μονιέροι;”
“Τό ύφος αυτό, είναι, κατά τη
γνώμη μου, για τής ήρωες του
Κορνέλι και τού Ρασιν άσφαρητ-
το. Φάνει μανάχι να μη σκότασι
την αλήθεια, τό πραγματικό πάθος

“Είμαι τσή ή διαφορά ανάμεσα
στος δικούς σας και τους δικούς
μας τραγικούς. Οι δικοί μας θγαί-
νουν απ’ τη μεγαλοπρέπεια μιας έ-
ποχής ηγεμονικής, μιας εποχής που
το μεγάλο στυλ έταίε στην άκμή
τους.”
Τό σ τ ο λ—αυτό είνε που ένδια-
φέρει τους Γάλλους. Είναι μια λέξη
π’ άκούω συχνά απ’ το στόμα του
Ίοννελ.
“Προσπαθώ με κρατήσουμε τό
στυλ κάθε έργου. Παρατηρήστε
πόσο διαφορετικά δόξαται τον Ρασ-
ιν, τον Μολιέρο και τον Μουσέ;”
“Και πώς διαφορετικά άπαγγί-
λατε; προσθέτω, επών Λαμαρίνιο,
τόν Μπουντλιερ και τόν Λαφόρ;»
“Βέβαια. Τό έργο του παιτη
πρέπει να δοθεί μ’ όλα του τα εξω-
τερικά κ’ ένκατερικά χαρακτηριστι-
κά— όπως ακριβώς και τό έργο
του μουσικού. Μπορεί κανείς να εκ-
τελέσει με τόν ίδιον τρόπο Βάγκνερ
και Ντεμπουσσέ;”
“Μά για ποιόν λόγο, διάζομαι
να ρωτήσω. «παίξετε τους Τραγί-
κούς ο’ αυτό τό ρωμαντικό ύφος,
μ’ αυτή την πανύγρασι, άν μού έπι-
τρέπετε, μονιέροι;”
“Τό ύφος αυτό, είναι, κατά τη
γνώμη μου, για τής ήρωες του
Κορνέλι και τού Ρασιν άσφαρητ-
το. Φάνει μανάχι να μη σκότασι
την αλήθεια, τό πραγματικό πάθος

“Βρίσκα τόν καρπό σας πολύ ελα-
κείνη ή άποχθόνα μαγευτική φωνή.
«Κ’ άν έσείς είστε μοντέρνος ή-
θοποιός, ποιοί είναι οι τραγωδοί
τής Γαλλικής Κωμωδίας;”
Μένει λιγάκι σκεπτικός κ’ άπαν-
τάει κατόπι χωρίς έ.σ.α.γα.μύ, οίγου-
“Μπό, αλήθεια; Κ’ όμως ζέρετε...
“Αλλά για τ’ όνομα τού Θεού, δεν
πρόκειται ν’ άνοιχώ ουήθηρη περί
κανών. “Γιά ποιό λόγο έχει κρα-
...“Και;”
“Ελλάδα;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

Μιά διάλεξη τού κ. ‘Απόστολου Μπαλή

ΖΑΝ ΜΟΡΕΑΣ, Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

“Όπως είχαμε αναγγείλει στό προη-
γούμενο φύλλο, την παρασκευή Κοριτιά
τό πρωτ’ άδέρφι τήν Καλλιθέα από τόν
κ. ‘Απόστ. Μπαλή μια διάλεξη για τόν
Ζάν Μορέα. “Από τη διάλεξη αυτή δι-
μοιούσαμε παρακάτω τά πιο χαρακτηρι-
στικά της σημεία:”
Δέν όπηρε μόνον ένας μεγάλος
ποιητής τής Γαλλίας ο Ζάν Μορέας.
Ύπήρξε και μια καλλιτεχνική ιδιο-

ΖΑΝΝΗ ΜΟΡΕΑΣ: «Πορτραίτα» από την Παναλλήνια Έκθεση τού Ζαπτείου.

κή και ή ‘Ισπανική.”Ας προσθέσουμε
άκόμη τήν Πορτογαλική και τή Ρου-
μανική.
“Εκεί στη Γαλλία, τή Francia, τό
πρωτ’ άδέρφι τόν 9ο αιώνα μ. Χ. από
τόν όποιο και χρονολογούνται τά
πρωτά κείμενα που υπάρχουν, τό
ερωμάν αυτό κυριαρχεί. “Όμως άρ-
χίζει πια καθαρά νά δείχνει ότι σχη-
ματίζεται σε ίδια γλώσσα με εξω-
13ο, και περνεί ο 14ος σε στεία
παρακή για τά Γαλλικά Γράμμα-
τα, δομητισμένους αιώνας για τή
Γαλλία γεμάτος ζωηρότητας και έμ-
φύλους πολέμου. “Μπαίνουμε έτσι
στο 15ο και 16ο αιώνα. Και άρτουν-
ται τόν Φρανσουά Βιγιόν, τόν Ραμ-
πέλι, τή Μαργκαρίτ ντε Νιζόρ κ.
λπ., έπειδή έβδ. έτι, σχετικώτερα με
τόν Ζάν Μορέα, μάς ένδιαφέρει, φθί-
νονε στην περίφημη εΠλειάδα, τούς
7 ήλιοι ποιητές τού αιώνα με άου-
ηγούς τόν Ρονσάρ, και τόν Ντν
Μπελάι. Οι δύο αυτοί αναίεραφσαν
τή Γαλλική ποίηση και ζώντες με
χρόνους, 1525 και πέρα, που ή ‘Α-
ναγέννηση σκαρπεί άφθονα τά ρό-
δα της, εστήριξαν και τή γαλλική
γλώσσα και τή πλούτηνην από τίς
άργασίες κλασσικής, τήν ‘Ελληνική
και τή Λατινική. Και σύγχρονα με-
ταβάλλοντας τήν γραμματική και
συντακτική, τήν έπίσταση γλώσσα
καταστήσαν άσπρα και νεώτερη με
έκρηστική δύναμη. “Έτσι με τόν
Ρονσάρ, τόν Ντν Μπελάι και τήν
Πλειάδα γενικά που διαορήσαν και
κάθε σχέση με τά γαλλικά ποιητικά
είδη τού Μεσοαίου με τό γοτθικό
χαρακτήρα, άρχίζει ή γνωστή Σχο-
λή τού κλασσικισμού. Κ’ άν ο κλα-
σικισμός τού Ρονσάρ και τόν άπα-
δόν του, ζλεύθερος και ύποκειμε-
νός, στις άρχές του άκόμα, τραγου-
δάει τή χαρά και τή λύπη και μάς
έμπιστεύεται τό πιο ένδοξο προ-
σωπικό τό αίσθημα για τή φύση
και τόν έρως, έρχεται ο Μαλέριμ
κατόπι να σφαιχτοδέσει τό άστέρη
δόγμα τού κλασσικισμού, τό ποιη-
τικό ύφος να γίνει πραγματικά
κλασσικό ή άναίεραφση τού ποιη-
τή νά υποταχθεί στο λόγο και ή
συγκλήση τού νά μην έχει
τίποτε τό προσωπικό, νά είναι γεν-
κή και έντικειμενική. “Αδείπει έτσι
ή ποεσία τού κλασσικισμού με τόν
Μαλέριμ, πουδρηται να τόν έπιβάσει
κατόπι τυραννικά ο Μπουσαλό με
τήν ‘Ποιητική τού τέχνης. Και μπο-
ρεί νά πει κανείς ότι δλόκληρος ο
17ος αιώνας, έκτός από τίς εξαί-
ρέσεις του, δηλαδή, ο αιώνας τού
Λουδοβίκου 14ου, δοξασιένος για
τήν εξαίετική τού θθηρη στα
γράμματα και τίς Τέχνες, είναι γε-
μάτος από τόν κλασσικισμό.”

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

Β. Ρώτα

Τό τραγούδι τού άλλου

Τά «Ν. Γ.» άρχίζουν από τούτο τό φύλλο να δημοσιέουν σε συνέχεια κομμάτι
από ένα μεγάλο ποίημα σε έξιμετρος στίχους, τελευταία δημοσίευση τού συνγρά-
τη μας κ. Β. Ρώτα. Το σημείο είναι ή άρχή από τό πρώτο μέρος που επιγράφεται
«ή τρήλη πορεία» και από τότε τό έργο.

ΕΠΙΚΑΝΣΗ ΣΤΟΝ ΑΛΛΟΝ

Τά λέω τά λόγια κ’ ύστερα πικρά τό μετανοιώνω
γιατί έχει ή γνώμη πείσματα κ’ ο τρόπος άγριωσύνης
κ’ ο δρόμος τού άλλου είναι στενός, όλο γκρεμούς και δρόγγου.
Παρακαλώ σε, αδέρφι μου, για όχτρο νά μη με πάρεις’
λάλο τζιτζικί, άν έσφαλε, συμπάθειο σου γυρεύει,
συμπάθειο και συχώρηση για νά σωθεί ή ψυχή του.

ΕΠΙΚΑΝΣΗ ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΕ ΤΑ ΧΙΛΙΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

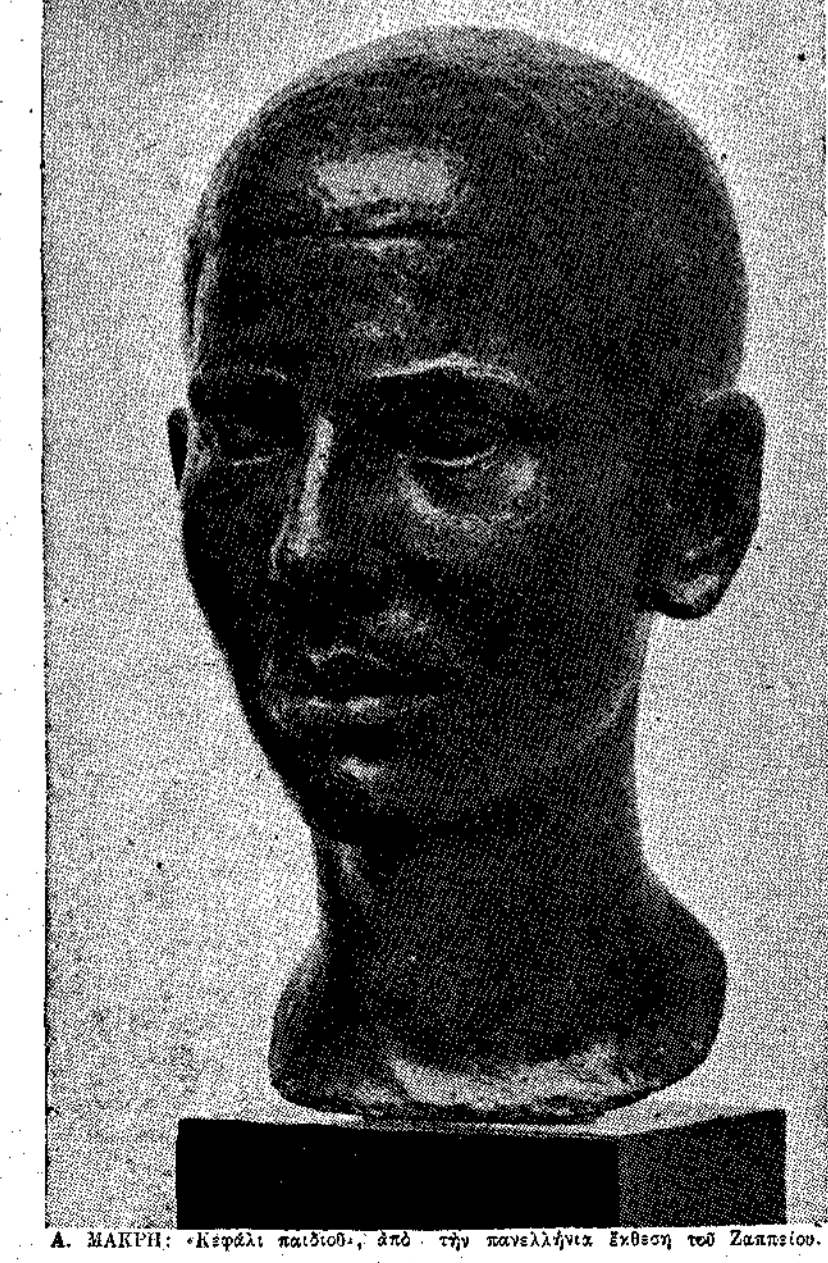
Πνέμα ζωής, άναμμένη πηγή τού πύργου τών άστρων,
που όλα ή χώρα ο’ άμνησάνει κ’ ελευθερώνει με νόημα τό χάος,
κ’ έβλαστασε πάνω απ’ τό κήμα τό πλάσιμα σου, λαχταρισμένο
σβούρισμα γής και κούδρας, στοιχείο στην ήλιωμένη Γαλή-
— ποτίε άσπέρτε αλιάτου, ακατάλατο δέντρο βύζαστρα,
κόχλασμα έγκάτων, ούρανε παλμέ, σασιολιάνταχη σβίγα,
που έχεις συμπόνια άφτί να ταιριάζεις μ’ όλους τούς πόνους,—
φως μυστικό τής άγάπης, που δάσ γιναι κ’ όσα θα γίνουν
κ’ όλα τού κόσμου τ’ άπόκρημα έού μοναχά φάνερνεις
μ’ ένα φιλή, — και τή πάσα χαρά τής ζωής τή χαρίεις,
μ’ έναν έλεγχο, — και κάνεις νά στέργει ή ψυχή τό χαμό της
μ’ ένα τραγούδι, — μητέρας μου χάδι, πατέρα μου γέλιο,
φέγγε να βλέπω τό δρόμο μου μες στο σκοτάδι τού βίου,
Α’.

‘Εν τή όδη ταύτ η έπορεύομην
εξωρην πατρίδα μου.

Πάει ή γιορτή με τίς χιλίες χαρές και τίς μύριες έλπίδες,
σκόλας τού όργου, πλημμύρι από φώς, από τούμνιαμα κρότος
κ’ άκαλαγμός από στόμα λαού που κούδωνε τ’ άστρα
χάθη ή βουή από σκατάει όσαν κούφιας αντίλαλος νύχτα
“Αδειος στενάξει ο νάος” έχουν σβύσει οι λαοπάδες τής μέθης,
κ’ έχουν σιαπίσει τ’ αδάντροπα γέλια τής εύκολής γλώσσας.
Σύννεφο ο’ όλος παντού ζοφερό καταβείζει, στην μέση
κρέματα άμφιθέλη μάσκα, στυγη φαντασμός εικόνας,
που ένα καντύλι σπινώ τή σαλεύει με όλοτρημο βαρμους.
Ψόφο τό σόμα, βαρύ, κουραμένο από μαιώνιας άγώνας,
λαγνό από ακάρτιστα πάθη, πνιγμένο στην ίδια του άγκούσα,
ο’ όλα άδιαφορέτο πιά, ένα κούφρι γιομάτο μολυβί
πέφτει στον ύπνο, βουλιάζει στις φρίκες τόν ύπαιτο πόντο.
“Οι οι παγεροι αλοκαίοι, τού θανάτου μου ζώνουν τό στήθος,
τρίβιπτες γλώσσας φιδίσιες που γλιέφουν λαϊκό και μελιγγι,
μύριες σαγκάνες τρεκλές από μαύρα σφαλαγγία μού σφιγγουν
κ’ άλλες όρμουδ άνοιχτές με λαχάτρα ταμπουσό τό πετόι μου,
μούρες χυμούν σαν πρίνια μου άρπαζούν τίς αίρκες και ψευγοιν
κ’ όλα μαζώνονται γυρω μου άχορταγια τέρατα πλήθος,
τόσο που άλλαλοσκαρπαζόντα πηχτρα σε ύψους άγιάνα,
σάμπας για δόξαμα να ταν αψηφή και ή ούπλια να πέσουν
ο’ άλλαλοσφαγώμα, άς ότου να λείπει ή κατόρατη πλάση.
Τότε με πήρε ένα χέρ Γενάτο, μια χελινη άγκυλάκι,
κ’ έβλαστασε πάνω απ’ τήν τρομούλα από χελινη, με δάκρυα στά μάτια,
ό’ έναν παλμό μ’ άνεβάσει στο φως, στον άφρό τού πελάγου,
τό άθλιο κορμί, παρδανίει από λάτρα καλογώνιας μοίρας,
κ’ έξω με βγαίει στην άμμο άπλάτα τό φιλοσόφο κήμα.
Κείτομαι εκεί βυθισμένος στον ύπνο, συντρίμμι τού πόνου
κ’ έρχεται στ’ όνειρο ή Εύα, ή προμάμια να ίδει τή ζωή μου.
Πρώτα, έφάνη, μορφή φεγγερή σαν εικόνα άργαγγέλου,
κ’ είχε στεφάνι τόν ήλιο και ντόμα τό φέγγος τών άστρων.
“Όλη άστραπόλαμψη ή πλάση από φώς λακρό τής άγάπης,
Θάμα ανιστόρητο ή χάρη κ’ ή γλώσσα τό άνάλαφο σώμα! Τί
σαν πουλία κελαιθούσανε; Τί μουκούδολε το άγέρι;
Φως άθρονώλαλο έχούθη από βόδια νύχτα γραμμένα
τόσο γλυκό που ός κ’ ή μέλισσα άνάερα έστάθη ν’ άκούσει.
“Άκου τόν άλλον και ζύνησον, νιώσε τόν άλλον και ζήσεις.”
Δίχως νά πάνω τό νόημα ή λαλιά της μ’ έμάγαγε σάμπας
όνειρο θείο ή τραγούδι παλιό να σκιορτώσε στο νόμο μου.
Τότε άναστήθηκα εύθες από νύχτα κ’ έλπιδα γεμάτος,
μ’ άγρια λαχάτρα γονάτια έμπρός της και τρέμοντας όλος
όλος σαν ένας λαυρός τής άγάπης τής είπα με πάθος:
“Ε’Ω παναϊώνια, πανώρια, γυναικία, μητέρα, παρθένα,
πως και τ’ αείώθηκε τούτ ή καρδιά τέτα άθάνατη χάρη;
Τώρα τό ξέρω, άς γυρίσουν οι αιώνας, εγώ είμαι τό φως τούς!”
Κ’ άπλωσα άβρα, σαν καλός έραστής να τής πιάσω τό χέρι,
πάνω τά χελιά να βάλω, να πιά ο τυχερός δημοσίευμος,
όμως με άγέρινο βήμα ξεφύρισε τό ανέγγυτο θάρη,
τρέμει, σπκάνει τό χέρι, τό δαχτύλο βάζει στα χελιά
κ’ άφαντή γίνεται, — άναίσθητος έπεσα μπρούνατα χάμω.
Β’.

Τ’ όνειρο μ’ έφερε πάλι σε νόημα ζωής παραγμένης’
μ’ άρπαξε κ’ όπως σφερό ή άνευμορία μ’ όρμη συνεισπάρνει
σφοδρουργώντας τό πότε στα σύννεφα, πότε στη λάσπη,
έτσι και τ’ όνειρο έμένα σαν άβουλο πρώτο που βλέπει,
σαν τό κρουστάλλι, πότε σπάξει τό φως σε πολύχρομο φέγγος,
μέσα σε εικόνες παρθένας, άδειες με πείσι άστασίες,
φρίκες και τρώμους, σκοτάδια και φώς, λαχάρες και πόνους
κ’ όσας ναυάγιο βέρνεται μέσα σε πάντο άφρισμένο,
πότε από κήμα βουλό πλακαμένον βουλιάζει τό χάος,
πότε ξανά στον άφρό τραμπαλίζεται μπαγιγίνο τής νύχτας,
έτσι κ’ εγώ σε άσούρητο ρέμα, παιχίδι τού όνειρου.

Βρέθηκα μέσα σε κόσμο πολύν, στριμωχτά μαζώνεμον,
άπειρο πλήθος απ’ όλα τά στρώματα, κάθε ηλικίαν
άντρες, παιδιά και γυναικείες, παπάδες, στρατιώτες, χωριάτες,
όλη κ’ άνάκατα ή πλήθια, βουερή, παραβλήτα ποικιλία
πανηγυριότρη λαού μια γιορτή σε μεγάλη πλαταία.
“Όλοι μας, πηχτρα στρατός, προγυρώσανε άεκάμα φαλάγγι,
ρέμα θολό που σερβόντανε δίχως άρχή, όρμη είτε τέλος.
Μέρος μας, και πάνω γιάότατος ο’ όλος όδο έλεπε μάτι.
Κάποιος τούχα πορεία για τό που μάς είχανε τάξει,
κάποιος μια «ή Έπαγγελία» καθώς τής Γραφής ο’ Έβραίοι,
Γύρω μας έρμη μέρος, μουγκή, παγομένη θούλαρα,
χέρσο τραχών, σπαρμένο σφειδούκλια άνάσιμένα κ’ άγκάθια
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 8)

Α. ΜΑΚΡΗ: «Κεφάλι παιδιού», από την Παναλλήνια Έκθεση τού Ζαπτείου.

...“Και;”
“Και;”
“Και;”
“Και;”

Γ. ΜΟΣΧΟΣ: «Από την Πορτογιά», ζωγραφία, από την Έκθεση τού Ζαπτείου.

ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Του κ. Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

15. Ο κεντρικός ναός της ακτής... έχει μιά στήλη με ύψος...

νοίξει την πόρτα του, θ' αντικρυ... ζεις απέναντί σου...

Ήπει' από την Άγια Άννα θά... έρθει να έπισηκευμένο...

ώστε κι εκείνος, που μ' είχε παρ... έμνησι στην αρχή...

ποση τώ εχει πολεμήσει κάπου... παλαιότερα. Ο λόγος του...

Ο δικαίος (Εται λέγεται ο εφη... μέριος και φρονιτάρις...

Καταγίνουμε πολλή ώρα με το... Μάριο, κρατώντας τη...

Περιορίζομαι λοιπόν να δω... με τη σκήτη αυτή...

Εδώ το μέρος είναι ομαλό, δέν... έχει απότομες κλίσεις...

Επειδή από το νότιο πόλο ε... ξεκολοιούσε πάντα...

Την ευχρηστικότητα που δοκίμα... με στο φαί...

Και τότε, δέν την έδρασαν ο... μας και στον ύπνο...

Εδώ το μέρος είναι ομαλό, δέν... έχει απότομες κλίσεις...

Επειδή από το νότιο πόλο ε... ξεκολοιούσε πάντα...

Επειδή από το νότιο πόλο ε... ξεκολοιούσε πάντα...

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ

κ' όλο κλεισμένο απ' όλουθε με σύννεφα μαύρα και πούσι... Ούτε ένα στίχο, ένα δέντρο, ένα χάραμα...

Μ' έρωγα η Έγνοια κ' η θλίψη σαν νάχαμε ατέλειωτο δρόμο... πλεγμένα δίχως στασιό πουθενά...

Μα δέν είναι να χαρούμε πολύ... για το γνήσιο φτάσιμο μας...

Νά περπάτας χωρίς οδηγό, κά... του από τον ήλιο, στην καρδιά...

Έλα λοιπόν, Μάριε ξεχασιάρη... η ξαναγοργισμένη με το σύντροφο...

Αλλά το περίεργο είναι που και... στις τρεις διαφορές μας...

Σε κάθε μοναχική εδώ πέρα... κλεισμένη είναι άρισμένο τοπίο...

Εμείς περισσότερο απ' όλους... σχετιστικώς, φυσικά, με τον άρ...

Κι όλα τα άνησχο βλέμμα κ' ο χορός... Πώς κούτα κούτα κ' καθέναν...

Ζάν Μορεάς

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μεταφραση Ν. Ανδρικόπουλου

20. Μ' ένα μεγάλο στρογγυλό κακέτ... το, καταβυθισμένο ως τα μάτια...

ψη. «Εί... Εί... κάνει μιά φωνή... αντίπολιτισμό δέν απελίζεται...

σους άντρες. Περισσότερο από μιά... φορά απόδειξε τον καλό του...

θουβόι, με δήλητο βλέμμα. 'Αλλά ο Γ. κοντά δίχως να δώσει...

του... Κάθεται μπροστά σ' ένα τρα... πέλι και με το μολύβι στο χέρι...

«Ολοι είπατε πούσι... 'Ο καθένας τιμά τον πλούσιο και...

«Όχι, όχι, όχι... 'Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές...

«Δε θέλει να πει για τον Θηβαίο... στρατηγό, αλλά για έναν πολιτικό...

«Είπα περισσότερα ουδούδα απ'... όσο θα μπορούσε να περιμένει...

«Αί... φίλοι μου, φίλοι μου... Και χωρίς να σάς δώσει τον και...

«Εγώ, η μέρα πέρασε μέσα στο... σόλαρο... κατ' άναταραχή...

«Τώρα ήρθατε, τότε ρωτούμε... Είναι από προχτές, μάς άπαν...

«Όσο για μένα, έπιγα να περπα... πέλο και με ύψος μάνη...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αί... φίλοι μου, φίλοι μου... Και χωρίς να σάς δώσει τον και...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

Ένα γράμμα

(Πήραμε και δημοσιογράφο το παρ... κάτο γράμμα)

Με την κατάσταση γενειάδα του... τη στρογγυλοφαλλισμένη με...

Νά και ο γοργκίντος Γ. με τή... ώρατα γένεια στις παρείες του...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

ΕΤΑΙΡΟΙ ΤΗΣ ΓΑ'ΛΙΚΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6)

«Όποτε απ' τη συνεργασία Κοπό... Ντουλάν, Ζουβέ, Μπατό, Ροσέ...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

«Αλλά ο πιο πολλοί διαβηλωτές... φαίνεται να έχουν πιασθεί από...

ΤΟ ΜΕΣΟΥΡΑΝΗΜΑ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

Οι εκδότες—οι συγγραφείς—το κοινό

ΤΙ ΛΕΝΕ ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

τού κ. Β. Α. Καζαντζή

Είδαμε τους εκδότες. Άκουσαμε τους συγγραφείς, τουλάχιστον τους περισσότερους. Τρεις δλόκληρους μήνες ή σελίδα αυτή έχει μονίμως μεταβληθεί σ' ελεύθερο θήμα. Η κλειψύρα πλησιάζει στο τέλος της. Μά ο κύκλος πρέπει να συμπληρωθεί.

Οι άνθρωποι που θ' ακούσουμε σήμερα δεν βρίσκονται σε άμεση σχέση με την τέχνη. Βέβαια, κάποτε κι αυτοί θα διέπραξαν τό άμάχημα, μά το λεπτό τομίδιο των νεανικών στίχων τους πρέπει να βρίσκεται τώρα βαθειά στο βάθος κάποιου συρταριού. Διαφορετικό το καθενός το επάγγελμα, μά ή σημερινή ιδιότητά τους κοινή: είναι οι άναγνωστές.

Πρωτότυπη δέν είναι ή ιδέα ν' ακούσουμε τις άποψεις τους. Τά «Ν. Γ.» κι' άλλοτε έκαμαν μά παρόμοια έρευνα πάνω στο ίδιο θέμα. Άπό τη σύγκριση ίσως παρατηρηθούν χρονικές διαφορές, εχάριστες πάντα. Όμως, κατά κανόνα, ή γνώμη του άναγνώστη σπάνια θεωρείται ύπολογισμη. «Τι θά πάρει;» —ρωτούμε συχνά τόν φιλοξενούμενο; μ' άλλους τούς κανόνες της καλής συμπεριφοράς. Πόσες φορές άραγε τόν ρωτήσαμε: «Τι θά διαβάσετε;»

Ο διευθυντής μάς μεγάλης εταιρίας. Ένας φιλολόφος. Ένας γιατρός. Ένας εργάτης. Ένας έμπορος. Το κοινωνικό σύνολο άντιπροσωπεύεται ίκανοποιητικά.

Τό γυναικείο φύλο άπουσιάζει. Περίοδος άνοιξιάτικη προετοιμασιών. Οι κυρίες σπάνια βρίσκονται στο σπίτι τους. Έχουν και νευράκια. Πρέπει άπωσήποτε να κάνουν τις πολυάσχολες...

Ο κ. Α. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οι τίτλοι του κ. Α. Μιχαλόπουλου είναι πολλοί. Έκτός άπό την Έταιρεία Υδάτων, ένα πλήθος κοινωνικοί σύλλογοι διεκδικούν την ενεργητικότητα του. Μιά διάλεξη τού τις πράξεις, στόν Άγγλοελληνικό (του οποίου είναι πρόεδρος) για τό Άγγλικό συνέτο, μάς έδειξε και τήν πλευρά του διανοούμενου. Άλλά ή ιδιότητα που μάς ενδιαφέρει σήμερα περισσότερο, είναι άλλη: ο κ. Μιχαλόπουλος είναι πρόεδρος της Έκθεσης του έλληνικού βιβλίου που διοργανώνει ή Έταιρεία Φιλοτέχνων.

—Έίχε άπαιχία; φετεινή έκθεση του βιβλίου; τόν ρωτούμε.

—Έκείνο που πρέπει να σημειωθεί είναι πώς ή άποστολή της έκθέσεως είναι καθαρά τεχνική. Σκοπός της είναι να ενθαρρύνει τή θελίωση της εμφάνισεις των βιβλίων και όχι να θραυθείσει τυχόν τό περιεχόμενο. Κι' αούτη άκόμα τήν εικονογράφηση δέν τήν ξετάζει άπό τήν καλλιτεχνική της πλευρά (άν δηλαδή ή σύνθεση είναι καθαρά τεχνική. Σκοπός της χνική της, άπό τόν τρόπο με τόν όποιον έχει άποτυπωθεί, χαρχαθεί κ.λπ.

—Πώς πηγε ή άνοραστική κίνηση της έκθέσεως;

—Ήταν πάρα πολύ ίκανοποιητική και βοήθησε στή διάδοση του βιβλίου σε όρισμένες τάξεις. Το ίδιο ίκανοποιητικά άποτελέσματα άπέδωσε και ή Έκθεσις του Βιβλίου που έγινε στήν Αίγυπτο με πρωτοβουλία πάλι της Έταιρείας Φιλοτέχνων Άθηνών και συνεργασία με τόν Γεν. Πρόξενο εκεί και έπιτροπήν επιλέκτων μελών της ελληνικής παροικίας. Μετά τήν Άλεξάνδρεια περιφέρεται και σε άλλα μέρη — τώρα, π.χ., βρίσκεται στή Μανσούρα. Έκ παραλλήλου γίνονται συνεννοήσεις για μά μεγάλη έκθεση του ελληνικού βιβλίου στήν Άμερική. Άπεδείχθη πώς ο έξω Έλληνισμός δέν έχει ούτε τις στοιχειώδεις ευκαιρίες να έλθει σ' έπαφή με τό βιβλίο. Άν ή έκθεση πετύχει, τό ύφελος θά είναι διπλό: και τό έλληνικό βιβλίο θά διαδοθεί και οι συγγραφείς θά ίκανοποιηθούν ύλικά, άπό τήν πώληση.

—Πραγματικά, παρατηρούμε, ή διάδοση του βιβλίου έξω έχει παραμεληθεί. Άλλά μήπως θά έπρεπε ν' άρχίσουμε πρώτα άπό τή διάδοση με σα στή χώρα;

—Νομίζω πώς ή έρεξη, ή τάση και μά σταθερή και αυάνουσα ανάπτυξη ύπάρχει. Ο Έλλην διψά για γνώσεις και τις άποροφά πολύ περισσότερο άπό άλλους λαούς. Ός έκ τούτου και τό βιβλίο διαδίδεται σε όλοένα έπεκτεινόμενο κύκλο.

—Τότε πώς έξηγετεί τή σχετικώς μικρή άγοραστική κίνηση;

—Νομίζω ότι όφείλεται πρωτίστως σε οικονομικούς λόγους.

—Μήπως μά κάποιος ελάττωση των τιμών θά βοηθούσε;

—Ίδού ο κόσμος! Γιατί τό καλό με τό φτηνό δέν συμβιβάζεται πάντα. Οι καλές και καθαρές έκδόσεις κοστίζουν.

—Τι άλλο έμπόδιο νομίζετε πώς ύπάρχει;

—Ο κ. Μιχαλόπουλος διατάζει, θά βίξει ένα ζήτημα «άνανθώδες» που όλοι τό πλησιάζουμε με δέος.

—Τό έμπόδιο που παρουσιάζεται για τήν ανάπτυξη της φιλολογίας και των γραμμάτων γενικά και συνεπώς για τή διάδοση του βιβλίου, είναι ή πολυσύνθετη και πολύμορφη Έλληνική γλώσσα. Η γλώσσα αυτή ή τόσο πλούσια, που σάν τόν Πρωτέα δλο αλλάζει μορφές, δέν εόρρηκε άκόμη τόν σταθερό της τόπο, δπως και έν μέρος ή νεοελληνική συνείδηση δέν εόρρηκε άκόμη τήν ένιαία της έκφραση. Η γλώσσα για τόν συγγραφέα δέν ποίπει ν' άποτελεί σκεπό, άλλα μέσον έκφρασης — τό φυσικότερο και άπλοώστερο μέσον. Για τόν λόγον αούτον είναι καταστρεπτικές όλες οι για τή γλώσσα θεωρίες και έριδες καθώς και οι κατά καιρούς έπιχειρούμενες κοδικοποιήσεις, έκδόσεις κανόνων και γραμματικών. Όλα αούτα είναι περιοριστικά και δεσμευτικά σ' έποχή που ή γλώσσα δέν εόρρηκε τήν όριστική της μορφή, γιατί άκόμα δέν εδημιουργήθηκε φιλολογική παράδοση, ούτε και νεοελληνικός κλασικισμός, που σ' όλες τις φιλολογίες άποτελεί τόν κεντρικό κορμό, άπό τόν όποιο φυτρώνουν οι παραφυάδες των διάφορων σχολών και έπαχών. Αούτό που προέχει, είναι να παραμερισθεί έντελώς τό γλωσσικό ζήτημα και όλοι οι συγγραφείς να γράφουν άπολόγως φυσικά στο ίδιο ύμα, που εσυνήθισαν. Με τήν ανάπτυξη των δυνάμεων της χώρας σ' άνταποκριθεί άσφαλώς και ή πνευματική αούτης παραγωγή, όπότε με τήν πάροδο του χρόνου — μετά πνήτα ως πούμε χρόνια — ή γλώσσα μόνη της θά έχει θρει τόν όριστικό της τύπο — όπως και τό Έθνος τήν

πνευματική και φιλολογική του συνείδηση ελεύθερη άπο κάθε ξένην έπιρροή. (1)

Ο κ. ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΗΣ

Η καλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη της Άθήνας λένε πώς είναι τού κ. Άρβανιτίδη. Άλλος ένας μεγάλο βιβλιόφιλος, σε μά τάξη που έχει κάθε δικαιολογία να μη βλέπει τή ζωή μέσα άπό τά βιβλία, άφού έχει όλες τις δυνατότητες να τήν δει χωρίς αούτα.

Λίγα μόνο λόγια μάς έπτε ο κ. Άρβανιτίδης, σε μά σύντομη συνάντηση. Σάν μέλος της έπιτροπής της έκθέσεως του βιβλίου, θρίσκει πώς άρόδιος για να έκφράσει τις έπίσημες άποψεις της έπιτροπής είναι ο κ. Μιχαλόπουλος. Γενικότερα, παρατηρεί πώς ή πρόοδος στά ζητήματα που άφορούν τό βιβλίο, είναι μάλλον μικρή και πώς χρειάζεται άκόμη άρκετή εργασία. Θεωρεί πώς ή προσπάθεια για τή διάδοση του ελληνικού βιβλίου είναι μάλλον ζήτημα έξυψώσεως του πνευματικού επιπέδου του «κοινού» και πώς προς τά έκει πρέπει να στραφούν τώρα οι προσπάθειες.

Μιά εργασία δηλαδή συστηματική και ύπομονητική, μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της πνευματικής έξυψώσεως για τήν όποία όλοι οι διανοούμενοι εργάζονται.

Ο κ. ΣΜΠΑΡΟΥΝΗΣ

Άσφαλώς, ο κ. Σμπαρούνης είναι ευχαριστημένος άπό τή ζωή. Τό δείχνει ή όμιλία του και τό χαμόγελό του που άνθίζει πάντα σ' ένα πρόσωπο έντελώς νεανικό. Το σπίτι του είναι γεμάτο βιβλιοθήκες, με περιεχόμενο που κάθε μέρα μεγαλώνει. Παρακολουθεί τή σύγχρονη κίνηση με ένδιαφέρον, με στοργή, θά μπορούσε να πει κανείς. Ο κ. Γανιάρης, τού «Πυρσού», τόν θεωρεί άπό τούς καλύτερους πελάτες του.

Άλλωστε ή αγάπη του κ. Σμπαρούνη για τό βιβλίο είναι φυσική. Πριν τόν τραφήξει ή έπιστήμη του. Ίπποκράτης, είχε γραφεί στή φιλολογία. Έφτιαξε και τή Φοιτητική Συντροφία, σε μά εποχή που για να είσαι «δημοτικιστής» χρειαζότανε θάρρος μεγάλο.

Μάς δέχεται στο γραφείο του, άνόμεσα σε δυό «έπισκέψεις».

—Πώς βρίσκετε τήν όργάνωση του ελληνικού βιβλίου;

—Καλή, άλλα πρέπει άκόμη να έπιβληθεί. Έκείνο που προέχει είναι ή ένίχουση μεγάλων έκδοτικών

οίκων, με αρκετά κεφάλαια, που να μπορούν να διακινδυνεύουν και τήν έκδοση των βιβλίων εκείνων που άπό τή φύση τους, ύπάρχει φόβος να μη πουληθούν. Ο οικονομικός παράγοντας είναι ο σοβαρότερος. Θά πρέπει να ύπάρξουν καλές έκδόσεις (δέν είναι άνάγκη να είναι «πολυτελείς») και «εύκοιες άποκτήσεως» αούτων των έκδόσεων.

—Ποιόν άλλον παράγοντα θεωρείτε έξ Ισου σοβαρό με τόν οικονομικό;

—Τό σχολείο. Δέν ύπάρχει άκόμη ή κατάλληλη πνευματική άγωγή, δέν άνοίγει τό σχολείο τούς πνευματικούς όρίζοντες του παιδιού. Δέν γεννά τήν όγάπη για τό βιβλίο. Οι δάσκαλοι παραμελούν αούτον τόν παράγοντα. Λίγοι είναι εκείνοι που στέκονται στο ύψος τους. Έπίσης μη εχινάμε πώς εδω, γενικά, τό επίπεδο μορφώσεως είναι χαμηλό. Κι' αούτό μου θυμίζει μερικές παρατησεις που έκαμα όταν ήμου στή Σεβία, γύρω στο 1914 — 15: Είδα λοιπόν εκεί πώς ο κάθε άνθρωπος κι' ο χωρικός άκόμα είχε τή βιβλιοθηκούλα του. Έβουσκες έκει εκτός άπό τά βιβλία της δουλειάς του (τά όποια ούτε εδω έχουμε) και μά σχετικά τέλεια σειρά των Σέρβων συγγραφέων που ο Σέρβος τούς διαβάξει με μεγάλη εύκολία. Και τότε κατάλαβα τι πρακτική σημασία έχει τό λεγόμενο γλωσσικό ζήτημα και πόσο ρόλο παίζει τό γεγονός πώς άλλη είναι ή γλώσσα που γράφουμε κι' άλλη αούτη που μιλούμε. Στή Σεβία γλωσσικό ζήτημα δέν ύπάρχει. Έδω μιλούμε για τή «γλώσσα των εφημερίδων» που ύποτίθεται πώς ο χωρικός μας καταλαβαίνει. Έγώ νομίζω πώς δέν τήν καταλαβαίνει — άπλως μαντεύει τό περιεχόμενο. Λοιπόν, χωρίς τήν πλήρη κατανόηση της γλώσσας ή λογοτεχνία δέν μπορεί να διαδοθεί...

ΕΝΑΣ ΕΜΠΟΡΟΣ

Μόνο τ' άρχικά του έπέτρεψε ν' άνακοινώσουμε. Α. Κ.

Ένας κύριος σαρανταπεντάρης, με ψαρά μαλλιά και μάτια κουρασμένα άπό τό καθημερινό μαγκανοπήναδο. Τά θράδσα γυρίζει νωρίς, βάζει τις παντοφλές του και καννίζει νωργιλέ — συνήθεια άποκτημένη στή μικρασιατική έκστρατεία. Ένα τέτοιο θράδυ μάς δέχεται σπύ του — είναι γείτονας και γνωστός.

—Διαβάτε, λοιπόν, βιβλία;

—Αισθανόμαι τήν άνάγκη του βιβλίου τα θράδσα, μετά τό φαί, στο διάστημα που μεσολαβεί πριν άπό

τόν ύπνο. Τότε, κατά κανόνα, θυμούμαι τόν μορφωμένο εαυτό μου, τόν όποιο δέκα ώρες έντατική κι' άχάριστη δουλειά με κάνουν κάθε μέρα να ξεχνάω. Τότε, λοιπόν, ζητώ τό βιβλίο — έκείνο που θά με ξεκορώσει και θά μου χαρίσει μάν ευχάριστη ώρα.

—Και τήν βρίσκετε;

—Μμμ, άμφίβολω. Χρειάζεται προσεκτική έκλογή γιατί οι κακοτοπιές είναι πολλές. Τά πεισισότερα έλληνικά βιβλία είναι σκοτεινά, άπαιτούνε μάγλη προσοχή. Διπλό διάβασμα, καμμιά φορά, της ίδιας σελίδας. Κούραση, δηλαδή, τό αντίθετο άπ' ό τι ζητάω.

—Και ποιά είναι τό κριτήριο που χρησιμποιείτε;

—Ο γιος μου. Ότι άρέσει σ' αούτον καταλαβαίνω πώς δέν μου κάνει. Αούτός, βλέπετε, είναι «έμβρυθος διανοούμενος», ίσον άκατάληπτος!

Κρίσεις, βέβαια, δέν έπιτρέπονται. Ότι μάς λένε γράφουμε.

—Τι άκούτε άπό τούς φίλους σας; Διαβάζω άνού τό βιβλίο;

—Όσο κι' έγώ και λιγώτερο. Έλλειψη καιρού, αγαπητέ μου. Μιά ώρα τήν ήμερα και δυό — τρεις τήν Κυριακή, είναι όλες — όλες ελεύθερες. Τις άποροφά ο κινηματογράφος, οι θεαγέρες, τά τσακώματα με τή σόζιμο. Τι άλλο θέλεις;

—Όστε τό βιβλίο δέν έγινε άκόμη είδος πρώτης άνάγκης;

—Νομίζω πώς γίνεται σιγά - σιγά. Είναι κι' αούτό μά διασκέδαση, εχάριστη και φτηνή.

—Εί να ή φτηνή; Νομίζετε, δηλαδή, πώς ή τιμή των βιβλίων είναι ή κανονική;

—Άσφαλώς, ένας άνθρωπος του κύκλου μας μπορεί να διαθέσει 40 και 50 δραχμές, άρκει να ξερεί πώς δέν θά πάνε χαμένες.

—Και ή ποίηση;

—Όχι, παιδάκι μου. Η ποίηση είναι για τούς ποιητές. Ένα ποίημα μικρό, στήν εφημερίδα, μου φτάνει. Άλλά δλόκληρες συλλογές...

—Και οι ποιητές τι θά γίνουνε;

—Πρώτα — πρώτα μη λές «ποιητές» — και δεύτερο... αούτό είναι δική τους δουλειά.

—Καμμιά άλλη πρόταση;

—Νά πάμε για ύπνο. Άντι για μισή ώρα διάβασμα είχαμε άπόψε μά ώρα κουβέντα. Διασκέδαση κι' αούτό...

Ο κ. ΜΙΧΑΣ

Λέγεται Ο. Μίχας. Μένει σ' ένα δωμάτιο στο Πυριτιδοπούείο. Άνώπαντρος. Νέος άκόμα. Δέν τόν θρήκαμε στήν ταβέρνα, όπως άπαιτεί ή παράδοση. Γνωριστήκαμε τυχαία κι' είχαμε μά μεγάλη συζήτηση για τό ρόλο που παίζει ή ποίηση στή ζωή μας.

—Διαβάτε λοιπόν ποίηση;

—Είμαι ή άδυναμία μου. Έχω άγοράσει μερικές συλλογές, άπ' τις πιο γνωστές και τά ύπόλοιπα τά μαζεύω μόνοι μου σ' ένα τετράδιο άπό εφημερίδες και περιοδικά. Τις Κυριακές και τις καθημερινές, όταν θρέχει, κλείνομαι στο δωμάτιο και τά διαβάζω δυνατά. Ένα ποίημα, νομίζω, πρέπει να τό διαβάσεις δυνατά, για να τό καταλάβεις.

—Και τό μυθιστόρημα;

—Τό μυθιστόρημα είναι παραμύθι. Ξεχνίσεις και νομίζεις πώς τό ζεις. Ίδιος τή νύχτα. Σπάνια όμως πέφτουν μυθιστορήματα στα χέρια μου. Είναι άκριβά. Ογδόντα δραχμές μεροκάματο δέν έπιτρέπει μεγάλες πολυτελείες.

—Όστε τό βιβλίο είναι πολυτέλεια;

—Σε σχέση με τό φαί, ναί. Δέν μπορείς να τρώς βιβλία, δέν τά σηκώνει τό στομάχι... Δέν άπόκειται σε σένα να διαλέξεις.

—Πώς νομίζετε πώς θά μπορούσε να διαδοθεί τό βιβλίο;

—Ασκήσεις βιβλιοθήκες σ' όλες τις συνοικίες.

Γ. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΑΝ: «Καρνάγιο», άπό τήν πανελλήνια έκθεση του Ζαπυ

Β. Α. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

(1) Η άπόδοση της όμιλίας του κ. Μιχαλόπουλου έγινε, όπως πάντα, σύμφωνα με τις γλωσσικές κατευθύνσεις του περιοδικού.